

ผลงาน

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

โดย

นางนารีนันท์ฎา ตรงคง

ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ 1938
ส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 4

เพื่อขอประเมินแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่งเลขที่ 1938 ส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์
สำนักงานปศุสัตว์เขต 4
กรมปศุสัตว์

สัดส่วนผลงานร้อยละ 80

ผู้ร่วมดำเนินการ จำนวน 1 ราย คือ

นางภรภัทร์ ลวดเหลา ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สัดส่วนผลงานร้อยละ 20

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

โดย นางนารีนัทท์ภา ตรงคง ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ผลงานประกอบการขอประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์เขต 4

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรต้นแบบ (2) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต้นแบบในการดำเนินงานของ ศพก. ในพื้นที่เขต 4 (3) ศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของ ศพก. ในพื้นที่เขต 4 และ (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ ศพก. ในพื้นที่เขต 4 ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 121 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือสถิติทดสอบ F-Test และเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ผลการศึกษา

พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีอายุเฉลี่ย 53.70 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.12 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 31.40 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดยเป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน ร้อยละ 42.15 มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.01 ไร่ อาชีพหลักคือทำนา ร้อยละ 66.12 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 17,937.19 บาท และมีรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 10,280.99 บาท มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านแปลงเรียนรู้ แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต้นแบบ พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประจำที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ของเกษตรกรต้นแบบ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ พัฒนาหลักสูตรและฐานเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของเกษตรกรและบริบทในพื้นที่ รวมทั้งติดตามและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4

1 สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40260

คำนำ

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ต้องมีการบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้ ศพก.เป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนในการแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของชุมชน เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย และชุมชนบนพื้นฐานของการลดต้นทุน การเพิ่มผลผลิต การพัฒนาคุณภาพการผลิต และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ฉะนั้น เกษตรกรต้นแบบจึงมีความสำคัญทั้งในด้านองค์ความรู้ การมีพื้นที่ในการดำเนินการฐานการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาให้ ศพก. เป็นแหล่งเรียนรู้ฯ ของชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิชาการ เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของ ศพก. ในพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะปัจจัยและองค์ประกอบสำคัญในการที่จะพัฒนาเกษตรกรต้นแบบซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือเกษตรกรต้นแบบมีการพัฒนาการดำเนินงานใน ศพก. ในทุกๆ ด้าน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรในชุมชน

นารินทร์ฎา ตรงคง
กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
คำนำ	(ข)
สารบัญ	(ค)
สารบัญตาราง	(ช)
สารบัญภาพ	(ณ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 กรอบแนวคิดของการศึกษา	4
1.6 สมมุติฐานการศึกษา	5
1.7 นิยามคำศัพท์เฉพาะ	5
1.8 ระยะเวลาการดำเนินการ	6
1.9 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	6
บทที่ 2 ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ	8
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	10
2.4 แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (empowerment)	16
2.5 แนวคิดการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	16
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	20
3.1 สรุปสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินการ	20
3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	20
3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	21
3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	22
3.1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	23
3.1.5 ผลการศึกษา	25
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ บางประการของเกษตรกรต้นแบบ	26
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงาน ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 6.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา	41
ตอนที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	42
ตอนที่ 7.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ	42
ตอนที่ 7.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ	43
ตอนที่ 7.3 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา	44
ตอนที่ 8 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ	45
3.1.6 สรุปผลการศึกษา	45
3.1.7 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	47
3.2 ส่วนของงานที่ผู้ขอประเมินเป็นผู้ปฏิบัติ	47
3.3 ผลสำเร็จของงาน	48
3.4 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	49
3.5 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	49
3.6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	49
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะ	50
4.1 ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน	50
4.2 ด้านแนวทางการพัฒนา ศพก.	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ด้านบุคลากร	51
4.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	51
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	56

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 13	เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ จำแนกตามการศึกษา	41
ตารางที่ 14	เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ	42
ตารางที่ 15	เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ	43
ตารางที่ 16	เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา	44

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของผลงาน

อาชีพเกษตรกรกรรมเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาภาคการเกษตรให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น การส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบันได้มุ่งเน้นการพัฒนาเกษตรกร มีส่วนร่วมในการพัฒนาภายใต้ศักยภาพความพร้อม ความต้องการของพื้นที่เกษตรกรและชุมชน โดยมีหลักการสำคัญเกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและพื้นที่เป็นเป้าหมายการปฏิบัติงาน โดยตั้งแต่ปี 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายที่ต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเกษตรดูแลเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรในพื้นที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ครอบคลุมเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในระดับชุมชนอำเภอละ 1 ศูนย์ ทั่วประเทศรวม จำนวน 882 ศูนย์ การคัดเลือกศูนย์เรียนรู้ใช้หลักการของการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (zoning) ซึ่งเป็นแนวทางของการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดต้องอาศัยปัจจัยหลัก ทั้ง 3 ด้าน ทั้งด้านพื้นที่และทรัพยากรด้านสินค้า และด้านคน ซึ่งมีการจำแนกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และไม่เหมาะสม ร่วมกับความต้องการของเกษตรกรในการทำการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2557)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตรที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำจุนถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565)

สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ได้ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ซึ่งเป็นงานโครงการสำคัญตามนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยได้จัดตั้งเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ : ศพก. เครือข่าย (ด้านปศุสัตว์) ระดับอำเภอ จำนวน 171 ศูนย์ ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของเขต 4 ทั้ง 12 จังหวัด ประกอบด้วย 1) จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 ศูนย์ 2) จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 ศูนย์ 3) จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 ศูนย์ 4) จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 7 ศูนย์ 5) จังหวัดเลย จำนวน 14 ศูนย์ 6) จังหวัดนครพนม จำนวน 12 ศูนย์ 7) จังหวัดหนองคาย จำนวน 9 ศูนย์ 8) จังหวัดสกลนคร จำนวน 18 ศูนย์ 9) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 ศูนย์ 10) จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 6 ศูนย์ 11) จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 8 ศูนย์ และ 12) จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 ศูนย์ จากผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ที่ผ่านมา พบว่า

แต่ละศูนย์ฯ มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเกษตรกรรมต้นแบบ ฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ สภาพแปลงเรียนรู้ รวมถึงการบริหารจัดการ และการให้บริการแก่เกษตรกรในพื้นที่ที่ยังไม่สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เท่าที่ควร ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่รับบริการภายในศูนย์ฯ ยังเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. รวมถึงการนำความรู้หรือประสบการณ์จากศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มาใช้แก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างแท้จริง และทันทั่วถึง โดยไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคีอื่น ๆ เข้ามาให้ความช่วยเหลือ หรือใช้วิธีเดิม ๆ ในการแก้ไขปัญหา (สำนักงานปศุสัตว์เขต 4, 2565)

ในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีเกษตรต้นแบบที่มีความรู้ ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของแต่ละพื้นที่ เป็นผู้ดูแล และถ่ายทอดความรู้ผ่านแปลงเรียนรู้ โดยมีหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่ตรงกับประเด็นปัญหาการเกษตรในพื้นที่ และฐานการเรียนรู้เพื่อให้กับเกษตรกรภายนอกที่สนใจเข้ามาใช้บริการได้เรียนรู้วิชาการผ่านปรากฏการณ์จริง แม้ว่าการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่ผ่านมาจะสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบว่าเกษตรกรรมต้นแบบยังพึ่งพาหน่วยงานของราชการ เพื่อให้เกษตรกรเหล่านี้สามารถพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ รวมถึงพึ่งพาตนเองในการจัดการทรัพยากรและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมา ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จึงมีแนวคิดจะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงสภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของผลงาน

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรรมต้นแบบในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ได้ทราบสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.3.2 ได้ทราบสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรรมต้นแบบในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.3.3 ได้ทราบปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- 1.3.4 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ในพื้นที่เขต 4 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเกษตรกรต้นแบบจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ศพก. เครือข่าย (ด้านปศุสัตว์) ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 12 จังหวัด ประกอบด้วย 1) จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) จังหวัดขอนแก่น 3) จังหวัดเลย 4) จังหวัดมหาสารคาม 5) จังหวัดนครพนม 6) จังหวัดมุกดาหาร 7) จังหวัดหนองคาย 8) จังหวัดสกลนคร 9) จังหวัดอุดรธานี 10) จังหวัดหนองบัวลำภู 11) จังหวัดบึงกาฬ และ 12) จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร คือ เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ศพก. เครือข่าย (ด้านปศุสัตว์) ในพื้นที่เขต 4 จำนวน 171 คน ประกอบด้วย 1) จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 คน 2) จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 คน 3) จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 คน 4) จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 7 คน 5) จังหวัดเลย จำนวน 14 คน 6) จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 6 คน 7) จังหวัดสกลนคร จำนวน 18 คน 8) จังหวัดนครพนม จำนวน 12 คน 9) จังหวัดหนองคาย จำนวน 9 คน 10) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน 11) จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 8 คน และ 12) จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1.4.3.1 ศึกษาลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางสังคม พื้นที่ถือครอง อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัวต่อเดือน และรายจ่ายของครอบครัวต่อเดือน

1.4.3.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้ และฐานเรียนรู้

1.4.3.3 ศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน และ ปัจจัยภายนอก

1.4.3.4 ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ประกอบด้วย องค์ประกอบของ ศพก. เกษตรกรต้นแบบ การให้บริการของ ศพก. และการบริหารจัดการของ ศพก.

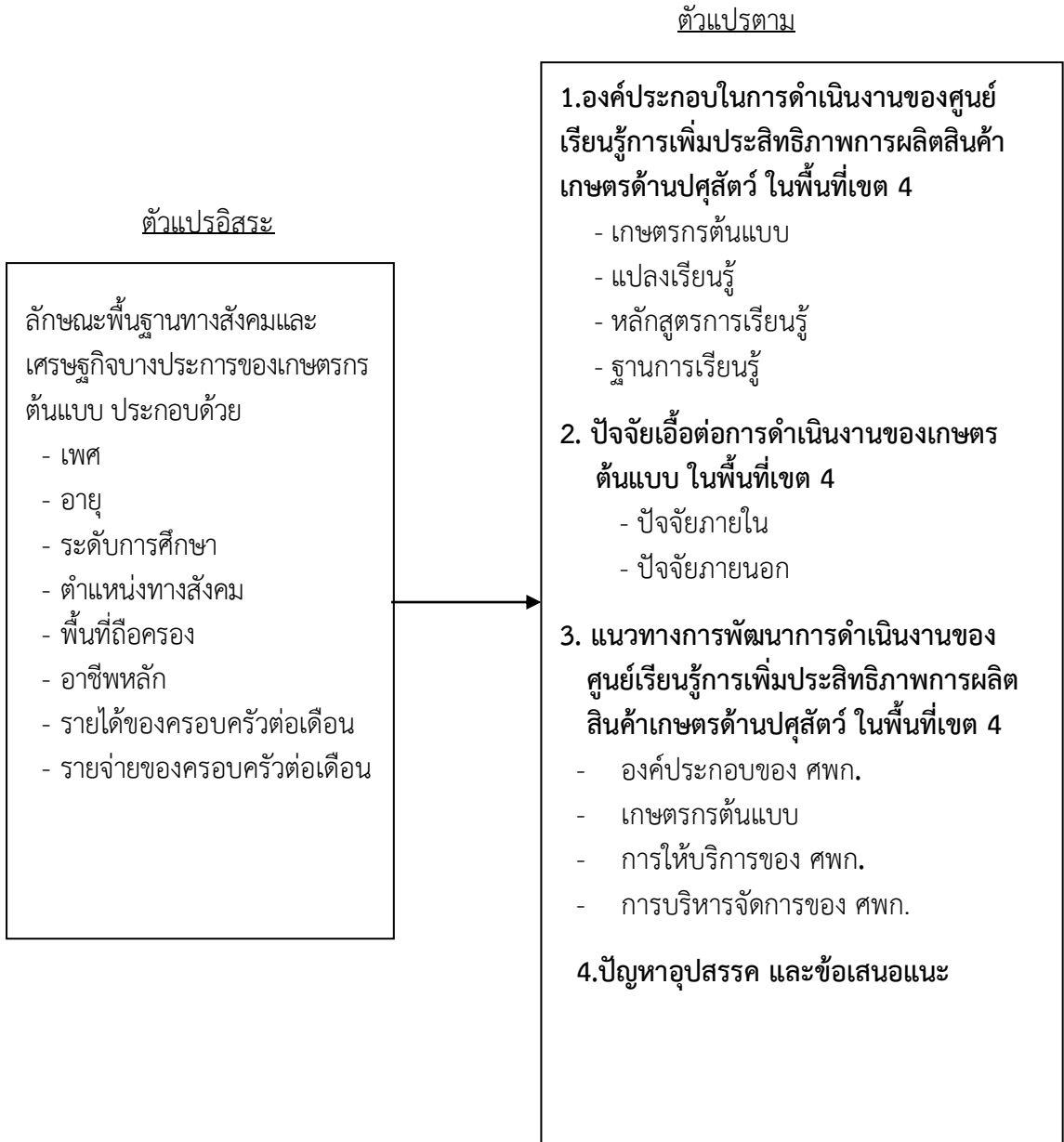
1.4.3.5 ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต้นแบบ

1.4.3.6 ขอบเขตด้านระยะเวลา กันยายน 2565 – ตุลาคม 2566

1.5 กรอบแนวคิดของการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร คู่มือการดำเนินงาน และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.6 สมมติฐานการศึกษา

1.6.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ที่แตกต่างกัน

1.6.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ที่แตกต่างกัน

1.6.3 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ที่แตกต่างกัน

1.7 นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) หมายถึง การทำให้ความรู้ทางการเกษตรแพร่และขยายออกไป การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร และติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนเกิดผลสำเร็จ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก) หมายถึง แหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการและแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชนในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

ศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ หมายถึง ศูนย์เรียนรู้หรือจุดเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรด้านปศุสัตว์ของเกษตรกรที่ดำเนินงานจนประสบความสำเร็จและ/หรือมีผลการดำเนินงานที่เป็นประจักษ์และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุน การดำเนินงานของ ศพก. ในอำเภอหรือเขต ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และต้องเป็นศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์และอยู่ในระบบการขึ้นทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร

เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง เกษตรกรเจ้าของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ที่เป็น Smart Farmer มีความรู้ ทักษะและความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ และประสบความสำเร็จในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

แปลงเรียนรู้ หมายถึง แปลงของเกษตรกรต้นแบบที่ทำการผลิตสินค้าเกษตร สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตวิธีและสาธิตผลให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้ หลักสูตรการเรียนรู้หมายถึงชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชน โดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดขึ้น

ฐานการเรียนรู้ หมายถึง จุดเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่น การจัดการด้านอาหารสัตว์ การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ การปลูกพืชอาหารสัตว์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การจัดการศัตรูพืช เป็นต้น เพื่อใช้แสดงของจริงสามารถนำไปปรับใช้และฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติต่อเนื่องได้

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานศูนย์ ศพก. หมายถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการทำกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ ศพก. ใน 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.8 ระยะเวลาการดำเนินการ

กันยายน 2565 – ตุลาคม 2566

1.9 ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน

1.9.1 นางนารีนันท์ภา ตรงคง ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สังกัด สำนักงานปศุสัตว์ เขต 4 สัดส่วนของผลงานร้อยละ 80

1.9.2 นางภรภัทร์ ลวดเหลา ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สังกัด สำนักงานปศุสัตว์ เขต 4 สัดส่วนผลงานร้อยละ 20

บทที่ 2

ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลงานเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ขอรับการประเมินได้ใช้ความรู้ทางวิชาการ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ ในการดำเนินการ ดังนี้

1. แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (empowerment)
5. แนวคิดการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดของการส่งเสริมการเกษตร

2.1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง งานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกร ในลักษณะของการให้การศึกษาแบบนอกระบบโรงเรียน (out of school education) โดยให้เกษตรกรได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง นอกจากนี้การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นงานขององค์กรที่ทำหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของเกษตรกร องค์กรเกษตรกรในชุมชน โดยการสอนด้านเคหกิจเกษตรและการดำรงชีวิต ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร เริ่มต้นจากความต้องการของเกษตรกร และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การช่วยให้เกษตรกรและครอบครัว มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรนั้นค่อนข้างจะกว้างขวางและแตกต่างกันไปตามกลุ่มประชากรเป้าหมายที่องค์กรส่งเสริมการเกษตรเข้าไปเกี่ยวข้อง แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หมายถึงการให้การศึกษาแก่เกษตรกร โดยขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของเกษตรกร โดยมีองค์กรและหน่วยงานของรัฐ และเอกชน เข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมการเกษตร

ปัจจุบันงานส่งเสริมการเกษตรจะเกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ด้านการเกษตร เศรษฐกิจ และสังคมแก่เกษตรกร และชี้แนะแนวทางในการใช้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกร รวมถึงการนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำ ช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่าง ๆ ทางการเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร พบว่า มีผู้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ไว้ดังนี้

ชูเกียรติ รักซ้อน (2532:10) ได้สรุปว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการในการให้การศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้ โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน”

จินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2555:7) ได้สรุปว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาในการพัฒนา ความรู้ ความสามารถของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตนำมาซึ่งรายได้เศรษฐกิจ และความอยู่ดีมีสุขในครอบครัว

และชุมชนในชนบทให้เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนในชนบทให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2551: 21) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่ดีกินดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

จึงสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการและเทคนิคใหม่ ๆ ทางเกษตรไปแนะนำ เผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่าง ๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไขจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิต พัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่ดีกินดี

2.1.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

1. การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้การศึกษาที่มุ่งเน้นในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตการเกษตร พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์พัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตอย่างฉลาดที่สอดคล้องกับสภาวะและความต้องการของตลาด การอุตสาหกรรมอันจะเป็นการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงประเทศ

2. การส่งเสริมการเกษตร เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรที่เป็นชาวไร่ชาวนา ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ และประมง ยุวเกษตรกร และแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั้งในชุมชน ท้องถิ่นชนบทให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นการปรับปรุงของสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนและของประเทศให้ดีขึ้น

3. การส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณภาพจะช่วยปรับปรุงและเสริมสร้างประสิทธิภาพ และสมรรถภาพของเกษตรกรในการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ การส่งเสริมที่ดีสามารถช่วยให้ เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพิ่มทักษะสมรรถภาพ และความสามารถ และประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรเป็นการสร้างแรงเสริมกระตุ้นเตือนให้เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวตลอดไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะ (competency) เป็นปัจจัยในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนางานองค์กร โดยแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะเริ่มจากการนำเสนอบทความทางวิชาการของเดวิด แมคเคลแลนด์ (David C. McClelland) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อปี ค.ศ. 1960 ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดีของบุคคล (excellent performer) ในองค์การกับระดับทักษะความรู้ ความสามารถ โดยกล่าวว่า การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถ หรือสมรรถนะของบุคคลได้เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมาได้ ในปี ค.ศ. 1970 US State Department ได้ติดต่อบริษัท McBer ซึ่งแมคเคลแลนด์เป็นผู้บริหารเพื่อหาเครื่องมือชนิดใหม่ที่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างแม่นยำแทนแบบทดสอบเก่าซึ่งไม่สัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน เนื่องจากคนได้คะแนนดีแต่ปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จจึงต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ซึ่งแมคเคลแลนด์ได้เขียนบทความ “Testing for competence rather than for intelligence” ในวารสาร American Psychologist เพื่อเผยแพร่แนวคิดและสร้างแบบประเมินแบบใหม่ที่เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) เป็นเครื่องมือประเมินที่ค้นหาผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี ซึ่งแมคเคลแลนด์ เรียกว่า สมรรถนะ (competency)

2.2.1 ความหมายของสมรรถนะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2555) สมรรถนะ (Competency) หมายถึง คุณลักษณะ และพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความชำนาญในการใช้ความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่มีอยู่อย่างเชี่ยวชาญ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2553) อธิบายว่า สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงาน ได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร

อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์ (2548) สมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ทักษะคิดความเชื่อตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ (และความสามารถ หรือ Competency นี้ยังแบ่งออกเป็น 3 มุมมอง (KSA) ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) ข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา หรือการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กับผู้รับ ทั้งในสายวิชาชีพเดียวกันและต่างสายวิชาชีพ 2) ทักษะ (Skills) สิ่งที่จะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นโดยจะต้องใช้ ระยะเวลาเพื่อฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมา 3) พฤติกรรมที่พึงปรารถนา (Attributes) สิ่งที่ต้องการต้องการให้เป็น เช่น ความใฝ่รู้ ความซื่อสัตย์ ความรักในองค์กร และความมุ่งมั่น ความสำเร็จ (อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์, 2548)

เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล (2543) กล่าวว่า “สมรรถนะ หมายถึง ทักษะ ความรู้และความสามารถ หรือพฤติกรรมของบุคลากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง กล่าวคือ ในการทำงานหนึ่ง ๆ เราต้องรู้อะไร เมื่อมีความรู้หรือข้อมูลแล้วเราต้องรู้ว่าจะทำงานนั้น ๆ อย่างไร และเราควรมีพฤติกรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะ อย่างไรจึงจะทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรทราบว่าคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ดี ในการทำงานของบุคลากรในองค์กร (Superior Performer) นั้นเป็นอย่างไร

อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ (2543) กล่าวว่า “สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถความชำนาญด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถระทำการหรืองดเว้นการกระทำในกิจการใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ซึ่งความสามารถเหล่านี้ได้มาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ การฝึกฝน และการปฏิบัติ จนเป็นนิสัย

อานนท์ ศักดิ์วีระวิญญู (2547: 61) ได้สรุปค่านิยามของสมรรถนะไว้ว่า คือ คุณลักษณะของบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับองค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถ จำแนกได้ว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่น ๆ อะไร หรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง

จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ (competency) หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ สามารถปฏิบัติงานได้ผลโดดเด่นกว่าคนอื่น โดยบุคคลนั้นแสดงออกทางคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเทคนิควิธีที่ดีกว่าคนอื่น ๆ ความสามารถเหล่านี้ได้มาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ การฝึกฝน และการปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2.2.2 องค์ประกอบสมรรถนะ

1. ความสามารถในการสื่อสารรู้จักสื่อสารกับคนอื่นได้ในทางสร้างสรรค์
2. ความสามารถในการคิดในทางสร้างสรรค์ก่อให้เกิดมูลค่า
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตคือการรู้จักเอาตัวรอดได้ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีปัจจุบัน

จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะของคนเรา หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการวิเคราะห์หาสาเหตุแห่งปัญหา และนำเอาความสามารถดังกล่าว มาใช้ในการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันในทางที่สร้างสรรค์

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 7 ด้าน ดังนี้

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ยูว์ธัน วุฒิเมธี (2526) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกิจกรรมในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาการตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันเป็นผลกระทบมาถึงตน

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งการรับผลประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงขององค์กรลงไประดับล่างและจากภายในองค์กรไปยังบุคคลภายนอกที่ได้รับมอบหมายจากการตัดสินใจนั้น คือ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจและให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีเป้าหมายหลักเพื่อกระจายอำนาจในการตัดสินใจระหว่างประชาชนและหน่วยงาน โดยกำหนดให้มีตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน ซึ่งมักเกิดคำถามตามมาว่าใครจะเป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในนามของใคร และมีวิธีการเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร และยังได้อธิบายว่าเป็นการควบคุมโดยประชาชน (citizens control) หมายถึง ชุมชนมีอำนาจและบทบาทในการตัดสินใจ

อรทัย ก๊กผล (2546) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.112) คู่มือของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานโดยมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการประเมิน นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น.28-29) คู่มือการพัฒนาองค์กรเกษตรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม คือ การที่ชุมชน กลุ่มคน หรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในการตัดสินใจในการกำหนดแนวทางพัฒนาและเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่างๆ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและเสนอสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม การวางแผนจะช่วยให้รู้จักการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักวิถีคิด และนำเอาข้อมูลปัจจัยข่าวสารต่างๆ มาใช้วางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงานสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มอาจมีฐานะที่แตกต่างกันแต่อาจมีแรงงานของคนที่สามารถใช้เข้าร่วมได้การลงทุนและปฏิบัติงานทำให้องค์กร หรือกลุ่มสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด 4) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการติดตามและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญ

หากไม่มีการติดตามประเมินผล และขาดการมีส่วนร่วมจะทำให้ไม่ทราบว่าผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีประโยชน์หรือไม่อย่างไร

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของนโยบายเพื่อนำไปสู่การพัฒนา และเป็นสิทธิของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่มและองค์กรเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน รวมถึงประชาชนเกิดการยอมรับลดการขัดแย้ง ได้รับความร่วมมือจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่มสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรักษาประโยชน์ของเขา เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไรแสดงว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

2.3.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, น.5) ได้สรุปความหมายด้านการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วม หมายถึงการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยกระทำการงานดังกล่าว ในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพโดยให้ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความคิดความรู้ ความสามารถแรงงานสนับสนุนหรือจัดการทรัพยากร เช่น เงินทุนวัสดุในกิจกรรมการพัฒนา

จุฬารัตน์ โสตะ (2543) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่คณะบุคคล หรือบุคคล เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนการทำประโยชน์หรือกิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารขึ้นอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การนั้น ๆ ในการปฏิบัติการกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

2.3.3 ความหมายของการมีส่วนร่วมตามการดำเนินงาน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนทำประโยชน์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือในการบริหาร การมีส่วนร่วมจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้ 1) การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ มีส่วนในการวางแผน มีส่วนกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุปัญหา การให้ข้อเสนอแนะ การให้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมในการตัดสินใจ 2) การช่วยเหลือสนับสนุนและการทำประโยชน์ ได้แก่ การเข้าไปให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์/เงิน แก่ไขหรือร่วมดำเนินการให้เหมาะสม ประสานงานและประชาสัมพันธ์ 3) การร่วมรับผิดชอบ ได้แก่ การร่วมในการตรวจสอบประเมินการปฏิบัติตามแผนงานร่วมกำหนดมาตรฐาน และแนวทางในการพัฒนา

สุรีย์ จันทรมาลี (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ร่วม ความคิด ร่วมแรงร่วมใจ ร่วมทุนทรัพย์ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น สร้างสรรค์และร่วมพัฒนา

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มีส่วนแบ่งในอำนาจการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ของการดำเนินงานในหน่วยงานเป็นผลให้มีการตกลงใจร่วมกัน

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมจึงสรุปได้ว่า “การมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ พร้อมทั้งเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมนั้น ๆ ด้วยอันมีผลกระทบถึงตัวเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีความรู้สึกร่วมรับผิดชอบด้วย

2.3.4 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้
สนธยา พลศรี (2550) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

- 1) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นสิทธิมนุษยชนที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ
- 2) สอดคล้องกับปรัชญา แนวความคิด และหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน
- 3) เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนและท้องถิ่น
- 4) นำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน
- 5) ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน
- 6) เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
- 7) เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน มีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในชุมชน
- 8) ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหนง รับผิดชอบ และเป็นเจ้าของชุมชน
- 9) เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องเคารพให้การยอมรับ และยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา
- 2) งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก
- 3) กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมายังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น
- 4) ประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่า มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จโดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะเดียวกันมีตัวอย่างของโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมากอันเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม หรือของกลุ่ม (Group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขา และในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
- 6) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าไรยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น
- 7) ประชาชนย่อมรู้ว่าตนเองนั้นต้องการอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหายังไร ถ้าให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ สนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า
- 8) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้การปฏิบัติการทางสังคม (Social action) เป็นไปอย่างสงบ สันติก่อให้เกิดรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่มีระเบียบ เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย
- 9) เป็นนโยบายของรัฐในปัจจุบันที่ให้ทุกโครงการที่ลงสู่ชนบทต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นตามปรัชญาของการพัฒนา

ดังนั้น จึงสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการมีส่วนร่วมได้ว่า เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของนโยบาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนา และเป็นสิทธิของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกระดับ เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่ม และองค์กรเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน รวมถึงประชาชนเกิดการยอมรับ ลดการขัดแย้ง ได้รับความร่วมมือจากประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องของการปฏิบัติการเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อรักษาประโยชน์ของเขาเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาประชาชนมามีส่วนร่วมมากเท่าไรแสดงว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

2.3.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนงต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมหลายทฤษฎีด้วยกัน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น.299-300) ได้กล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะทำให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม

ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วยแต่ถ้าขวัญไม่ดี ผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบอันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงาน ทั้งในส่วนตัวที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้ เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจไม่มีผลงานสร้างสรรค์ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้าง ผู้นำจึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ กำลังใจงานมีคุณภาพ มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method) การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแต่อย่างใดก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหารเพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐเพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

จากทฤษฎีสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการหรือแผนงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในอันที่จะช่วยให้โครงการหรือแผนงาน เหล่านั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่เนื่องจากประชาชนต่างมีลักษณะทางด้านกายภาพและด้านสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนต่าง ๆ เหล่านั้น ทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงมีเนื้อหาแตกต่างกัน

2.3.6 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นสามารถพิจารณาได้หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าจะสนใจด้านใด โดยอาจพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม ซึ่งพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

มณฑล จันทรแจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการ ดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงิน หรือทรัพยากร

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมสามารถ แบ่งได้ ดังนี้

1) การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงิน หรือการช่วยทำกิจกรรมการเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการติดตามและประเมินผล 2) อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นสมาชิก เป็นกรรมการ เป็นผู้นำ ซึ่งลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมจะแสดงถึงระดับอำนาจของผู้มีอำนาจของผู้เข้าร่วมและมีข้อโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยการใช้วิธีการพัฒนาศักยภาพความสามารถของประชาชน เป็นเพียงการให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วน เพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจทางออกที่ควรเป็น คือ การส่งเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2552, น.102-105) ได้จำแนกลักษณะการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด

ปารีชาติ สถาปิตานนท์ (2549, น. 23-24) ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในมุมมองของสถาบันวิจัยสังคมและสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประกอบด้วยภารกิจ 5 ประการ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participation in planning) ได้แก่ การที่ประชาชนมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการนับตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดแนวทางในการติดตาม และประเมินผลโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Participation in implementation) ได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่างๆ และการประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ 3) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ (Participation in utilization) ได้แก่ การนำเอากิจกรรมต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และการควบคุมทางสังคม 4) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Participation in benefit-sharing) ได้แก่ การแจกจ่ายประโยชน์ต่างๆ ในการพัฒนาอย่างยุติธรรม 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation) ได้แก่ การให้ประชาชนได้รับทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขในลำดับต่อไป

ดังนั้น กล่าวโดยสรุป ลักษณะของการมีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งประกอบด้วย 4 ประเภท คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการค้นหา การวางแผนแสดงความคิดเห็น 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหรือดำเนินงาน คือ การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารร่วมในการบริหาร การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานในโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ประชาชนต้องร่วมกันให้ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุม และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงานร่วมกัน

2.3.7 รูปแบบของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น สามารถพิจารณาจากกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วมซึ่งพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

วรรณภา วงษ์วานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นรูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลสำเร็จ 2) การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง เป็นรูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในบางลักษณะ หรือการมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง

มานิตย์ นवलลอ (2544, น.4-6) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้ 1) พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การตัดสินใจการดำเนินการผลประโยชน์ และการประเมินผล 2) พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การเป็นสมาชิก การเข้าร่วมประชุม การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ การเป็นผู้นำชุมชน ผู้ชักชวน ผู้รับผลประโยชน์ ผู้ประกอบการ และลูกจ้าง 3) พิจารณาจากกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การใช้บริการและการได้รับผลประโยชน์ 4) พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วมหลักที่สำคัญ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับผลการกระทำ

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการของทุกฝ่ายที่ต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน การใช้บริการและการได้รับผลประโยชน์ การรับรู้ การประชุม การเสนอปัญหา การร่วมตัดสินใจ การร่วมทำกิจกรรม การได้รับประโยชน์ และการร่วมประเมินผล โดยที่กล่าวมาเป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ให้กิจกรรมเหล่านี้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย

2.3.8 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527, น.10) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อภิญา กังสนารักษ์ (2544, น.14 -15) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหา และร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา ร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการทำประโยชน์ให้แก่โครงการโดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้

อคิน รพีพัฒน์ (2547, น.49) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาการพิจารณาปัญหา การกำหนดปัญหา และจัดลำดับของปัญหา ขั้นตอนที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา การตัดสินใจเลือก แนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน ขั้นตอนที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ขั้นตอนที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา คือร่วมในการค้นหาปัญหา และรวมถึงการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหามาประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาความต้องการที่แท้จริง 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมปฏิบัติหรือการดำเนินการ คือประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมในการบริหาร 3) การมีส่วนร่วม

ในการลงทุนและร่วมในการปฏิบัติงานและร่วมรับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วม และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล คือ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

2.4 แนวคิดการเสริมสร้างความเข้มแข็ง (empowerment)

ความหมายของการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ภักทวรรณ ปิ่นแก้ว (2548:11) ได้สรุปความหมายของการเสริมพลังอำนาจในงาน คือ การมอบหมาย (Delegation) ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้พนักงานมีอำนาจในการตัดสินใจในงานของตนเอง และสามารถควบคุม (Control) ตนเองในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งหมดได้

อนิรุทธิ์ ตูลสุข (2552:16) ได้สรุปความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้างไว้ว่า คือกระบวนการในการพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถของบุคลากร โดยทางองค์การหรือผู้บังคับบัญชา ได้สนับสนุนบุคลากรดังกล่าวด้วยการให้อำนาจและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทางที่วางไว้อย่างเต็มศักยภาพของตน

ชรินทร์ยา ป้อมไย (2554:25) ได้สรุปว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้าง คือ การให้อำนาจแก่บุคคลในการตัดสินใจต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากร ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยในการทำงานนั้น

จึงสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็ง (empowerment) คือ การให้อำนาจแก่บุคคลในการตัดสินใจต่องานที่ได้รับมอบหมาย โดยการให้ข้อมูลข่าวสารรวมถึงการสนับสนุนทรัพยากร ความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความสามารถและทำให้เกิดการพัฒนา ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ

2.5 แนวคิดการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) ได้อธิบายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

1. ความหมาย คือ แหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและที่เหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางของการบริการและแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชนในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

2. องค์ประกอบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นของชุมชน บริหารจัดการโดยเกษตรกรต้นแบบและชุมชนร่วมกับนักส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ และเป็นกลไกส่งเสริมการเกษตรในการบูรณาการวิชาการ ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชนทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในแต่ละศูนย์อาจมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปมีหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งเกษตรกรในชุมชนสามารถเข้ารับการเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรและแผนที่กำหนดสำหรับวิธีการเรียนรู้เน้นหลักการเรียนรู้จากของจริงในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ และลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันในแปลงเรียนรู้ศูนย์เรียนรู้ฯ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

2.1 เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง เกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ที่เป็น Smart Farmer มีความรู้ ทักษะ และความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ เป็นเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการจนถึงการตลาด

2.2 แปลงเรียนรู้ หมายถึง แปลงของเกษตรกรต้นแบบที่ทำการผลิตสินค้าเกษตร สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตวิธีและสาธิตผลให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

2.3 หลักสูตรการเรียนรู้ของชุมชน โดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานในการร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดขึ้น

2.4 ฐานการเรียนรู้ หมายถึง จุดเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สุดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การจัดการศัตรูพืช เป็นต้น เพื่อใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติได้

3. บทบาทหน้าที่ คือ มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน ให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในชุมชน ให้บริการด้านการเกษตรอื่น ๆ การให้บริการแก้ปัญหา และรับเรื่องร้องเรียนของเกษตรกร รวมทั้งเป็นจุดศูนย์กลางในการพบปะของอาสาสมัครเกษตรกรกับนักส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่

4. การใช้ประโยชน์

4.1 การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร เกษตรกรในชุมชนสามารถเข้าเรียนรู้ตามหลักสูตรและแผนการถ่ายทอดที่กำหนดโดยสามารถเข้าศึกษา และแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรต้นแบบในประเด็นวิชาการ เทคโนโลยี หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูกาลผลิต ซึ่งทำให้ได้รับการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาด้านการเกษตรได้ตรงต่อความต้องการและทันสถานการณ์ รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากนักส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 การใช้ประโยชน์ของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางของการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ในการเข้าไปดำเนินการส่งเสริมการผลิต ทั้งพืช สัตว์ ประมง ฯลฯ ให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่เกษตรกรในชุมชนรวมทั้งเป็นแหล่งฝึกงานของนักเรียนนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น.116) ศึกษาการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรสมาชิก ศพก. ได้เข้าร่วมประชุมถ่ายทอดความรู้เฉลี่ย 7.65 ครั้ง ส่วนผู้ใช้บริการได้เข้าร่วมประชุมถ่ายทอดความรู้เฉลี่ย 4.46 ครั้ง แหล่งการรับรู้จากบุคคล สมาชิก ศพก. การรับรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 2.93 บุคคลที่เป็นแหล่งรับรู้ระดับมากที่สุด ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อนเกษตรกรและเครือข่าย ระดับน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชน โทรศัพท์ เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น และไลน์ เฟสบุ๊ค

ภควัต บุญท้อ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) คุณลักษณะของผู้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี (transferee characteristics) ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุด และให้ความสำคัญในด้านความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยี 2) กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี (transfer process) โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี 3) คุณลักษณะของผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี (transferor characteristics) ให้ความสำคัญในองค์ความรู้เฉพาะทาง คือ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ

กรมพัฒนาที่ดิน (2561) ประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) พบว่า เกษตรกรเข้ารับบริการที่ศูนย์ฯ และความถี่ในการเข้ารับบริการที่ ศพก.มากที่สุด (ร้อยละ 64.09) จำนวน 3-4 ครั้งต่อเดือน รองลงมา (ร้อยละ 16.72) จำนวน 5-6 ครั้งต่อเดือน และน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.62) คือไม่เคยเข้ารับบริการที่ ศพก. เลย ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ ได้นำผลค่าวิเคราะห์ดินมารับบริการที่ ศพก. โดย (ร้อยละ 87.08) เคยมารับบริการวิเคราะห์ดินจำนวน 283 ราย และ (ร้อยละ 69.96) เกษตรกรทราบค่าผลการวิเคราะห์ดิน และ (ร้อยละ 30.04) ไม่ทราบค่าวิเคราะห์ดิน เนื่องจากเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินยังไม่ได้รับผลการ

วิเคราะห์ดินจากสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.13) ทราบว่าพื้นที่การเกษตรของตนเองอยู่ในพื้นที่ N รองลงมา (ร้อยละ 25.59) ทราบว่าอยู่ในพื้นที่ S3

กิตติมา และคณะ (2560) ศึกษา การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า (1) คณะกรรมการ ศพก.ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 55 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา อาชีพหลักประกอบการเกษตร มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.45 คน รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 258,098.96 บาทต่อปี ระยะเวลาการเป็นคณะกรรมการ เฉลี่ย 2.69 ปี ตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้นำทางการเกษตร เช่น หมอดินอาสา อาสาสมัครเกษตร (อกม.) เป็นผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ประสบการณ์ด้านการเกษตร เฉลี่ย 20.92 ปี ได้รับแหล่งความรู้หรือข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมากกว่าครึ่งจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ (2) คณะกรรมการ ศพก. มีการรับรู้หน้าที่ในระดับมากที่สุดในประเด็นการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี (Field Day) เพื่อเริ่มฤดูกาลผลิตใหม่ และในระดับน้อยที่สุดในประเด็นการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพ ศพก. และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบาย (3) คณะกรรมการ ศพก.มีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประกอบด้วย 3 บทบาท โดยบทบาทผู้พัฒนาศักยภาพ ศพก.มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในประเด็นการประชุมคณะกรรมการกำหนดผู้รับผิดชอบ เป้าหมาย กิจกรรม และหลักสูตรการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ในประเด็นการประชุมวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบาย ส่วนบทบาทผู้ให้บริการ คณะกรรมการ ศพก.มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ในประเด็นการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีการ (Field Day) เพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ ส่วนในประเด็นอื่น ๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และบทบาทผู้รายงานการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางในทุกประเด็น (4) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในประเด็นการจัดทำแผนปฏิบัติงาน แผนการสนับสนุน และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบาย โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มากยิ่งขึ้น

สุพรรณ บุตรด้วง (2560) ศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.73 ปี ร้อยละ 70.5 จบระดับประถมศึกษา จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก. เฉลี่ย 28.80 ครั้ง ผลการดำเนินงานของ ศพก. ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการของ ศพก. องค์กรประกอบของ ศพก. และการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.12, 4.03, 3.89, และ 3.82 ตามลำดับ) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการของ ศพก. องค์กรประกอบ ของ ศพก. และการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 3.99, 3.95 และ 3.80 เท่ากัน ตามลำดับ) ปัญหาการดำเนินงาน ศพก. ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.02–2.30) โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) และ (5) เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. ด้านองค์กรประกอบของ ศพก. และเกษตรกรต้นแบบ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27 เท่ากัน) โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ศพก. ที่สำคัญคือปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ให้มีความพร้อมพัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชน เพิ่มเติมความรู้และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ บูรณาการการทำงาน และเชื่อมโยงเครือข่ายให้การบริการและติดตามผู้มาใช้บริการสร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภูธธีร์จันทร์ ชันสัมฤทธิ์ (2562) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 52.7 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.89 ปี ร้อยละ 34.7 จบประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 22.96 ปี มีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 31.93 ไร่ มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 173,329.33 บาทต่อปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,019.82 บาทต่อปี มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.33 คน ได้รับการอบรม

จาก ศพก. เฉลี่ย 4.21 ครั้ง/ปี (2) เกษตรกรร้อยละ 50.0 มีความรู้เกี่ยวกับ ศพก. และการดำเนินกิจกรรมของ ศพก. ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73.3 รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่รัฐเฉลี่ย 5.21 ครั้ง/ปี เกษตรกรเห็นว่าข่าวสารที่ได้รับจาก ศพก. มีเนื้อหาเป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเนื้อหา มีความรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) เกษตรกรมีความคาดหวังจากการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) (3) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.79) โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของ ศพก. พบว่า สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม และความรู้ในการรับข่าวสารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) เกษตรกรมีปัญหากับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.30) โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81)

นิชาภัทร ดุลยกุล (2564) ศึกษา แนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดนราธิวาส พบว่าเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้ฯ มีการปลูกลองกอง ปาล์มน้ำมัน มังคุด ข้าว และยางพารา รวมถึงการทำเกษตรผสมผสาน ภายใต้การถือครองที่ดินของตนเอง มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 223,2276.92 บาทต่อปี และมีรายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 38,625 บาทต่อปี มีการให้บริการแก่เกษตรกรทั่วไป เฉลี่ย 1,657 คนต่อปี สภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร พบว่าขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเนื่องจากมีผลผลิตที่มีจำนวนมาก รวมถึงปัญหาการเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เครือข่ายและการบูรณาการทำงานของหน่วยงานภาคีเครือข่าย ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา พบว่าปัจจัยภายในด้านศักยภาพของเกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดีมีการสื่อสารการทำงาน สำหรับปัจจัยภายนอก การมีเครือข่ายและบูรณาการ ทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงานสำหรับแนวทางการพัฒนา พบว่า ควรเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการผลผลิต รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งการทำงานของคณะกรรมการ และทำงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน

3.1 สรุปสาระสำคัญ และขั้นตอนการดำเนินการ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ คือ เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 12 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 171 คน ประกอบด้วย 1) จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 คน 2) จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 คน 3) จังหวัดนครพนม จำนวน 12 คน 4) จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 คน 5) จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 7 คน 6) จังหวัดเลย จำนวน 14 คน 7) จังหวัดหนองคาย จำนวน 9 คน 8) จังหวัดสกลนคร จำนวน 18 คน 9) จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน 10) จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 6 คน 11) จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 8 คน และ 12) จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 20 คน

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำนวน 121 ราย ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดโดยวิธีคำนวณขนาดของตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง 0.05 ดังนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
	N	=	จำนวนสมาชิกประชากรทั้งหมด (จำนวน 171 คน)
	e	=	คลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดความคลาดเคลื่อน

ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05

การแทนค่าในสูตร จำนวนตัวอย่าง (n) ที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

$$N = 171$$

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)} = 119.79$$

จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้สูตรทาโร ยามาเน่ ดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 120 คน โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมแบบสอบถามแล้วพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 121 คน

3.1.1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกตัวอย่าง เนื่องจากประชากรกระจายอยู่ในพื้นที่ 12 จังหวัด และแต่ละจังหวัดมีจำนวนไม่เท่ากัน ซึ่งประชากรจากทุกจังหวัดมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน ดังนั้น จึงนำจำนวนประชากรมากำหนดสัดส่วนให้ได้จำนวนตัวอย่างเท่ากับจำนวนที่คำนวณได้ เสร็จแล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสัดส่วนของเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์แต่ละจังหวัดให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวน จากนั้นใช้วิธีการจับฉลากตามรายชื่อเกษตรกรต้นแบบ

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1.2.1 การสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมา และศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และกรอบแนวคิดตามลักษณะของตัวแปร ให้สอดคล้องกับข้อคำถามในแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ให้ตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) การใช้ถ้อยคำ ภาษา สำนวน ความชัดเจนในข้อคำถาม ครอบคลุมเรื่องและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ เมื่อพบข้อบกพร่อง ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

3.1.2.2 ชนิดเครื่องมือ

การศึกษารั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามมีโครงสร้างกำหนดคำถามและคำตอบให้เลือก เรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (Interview schedule) ประกอบด้วยลักษณะคำถามที่ให้เลือกตอบ (Close-ended question) คำถามแบบเติมคำ หรือข้อความหรือแบบปลายเปิด (Openended question) และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจ บางประการของเกษตรกรต้นแบบ เป็นคำถามที่ให้เลือกตอบ (Close-ended question) คำถามแบบเติมคำ หรือข้อความหรือแบบปลายเปิด (Openended question)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ลักษณะของแบบสอบถามตอนที่ 2- 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) แบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

โดยใช้เทคนิคการวัดทัศนคติตามแนวคิดของ likert scale ซึ่งได้แบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	คะแนน	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	ระดับมาก
3	คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบข้อความหรือแบบปลายเปิด (Openended question)

3.1.2.3 การทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถาม

ไปทดลองใช้กับเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และเหมาะสม แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้องผ่านอินเทอร์เน็ต

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามกับเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 12 จังหวัด จำนวน 121 คน

3) ดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง

4) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่บันทึกคะแนนแต่ละข้อในรูปรหัส หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือสถิติทดสอบ F-Test พร้อมทำการทดสอบหลังวิเคราะห์ (Post hot test) โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ผู้ศึกษาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยการนำค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ค่าเฉลี่ยกลางเป็นเกณฑ์ในการแปลผล ซึ่งคะแนนที่ได้นำมาแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean scale) เป็นเกณฑ์สามารถแปลผลคะแนนที่ได้ ดังนี้

- 4.21-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด
- 3.41-4.20 คะแนน หมายถึง ระดับมาก
- 2.61-3.40 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย
- 1.00-1.80 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.1.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรรมต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการนำค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ค่าเฉลี่ยกลาง เป็นเกณฑ์ในการแปลผล ซึ่งคะแนนที่ได้นำมาแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean scale) เป็นเกณฑ์ สามารถแปลผลคะแนนที่ได้ ดังนี้

4.21-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.41-4.20 คะแนน หมายถึง ระดับมาก

2.61-3.40 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

1.81-2.60 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

1.00-1.80 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการนำค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ค่าเฉลี่ยกลาง เป็นเกณฑ์ในการแปลผล ซึ่งคะแนนที่ได้นำมาแปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (weight mean scale) เป็นเกณฑ์ สามารถแปลผลคะแนนที่ได้ ดังนี้

4.21-5.00 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.41-4.20 คะแนน หมายถึง ระดับมาก

2.61-3.40 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

1.81-2.60 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

1.00-1.80 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.1.3.5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลที่เป็นข้อความปลายเปิดนำมาทำการจัดลำดับความสำคัญและจัดหมวดหมู่

3.1.3.6 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอแบบตาราง และบรรยายประกอบ

3.1.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1.4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรรมต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ โดยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา สูตรที่ใช้ในการคำนวณมีดังนี้

$$P = \frac{(fx100)}{n}$$

เมื่อ p = ค่าสถิติ ร้อยละ

f = ความถี่ในการปรากฏข้อมูล

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3.1.4.2 การวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} \bar{x} &= \text{ค่าคะแนนเฉลี่ย} \\ \sum_{i=1}^n X_i &= \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \frac{\sqrt{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{x})^2}}{n}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} SD &= \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน} \\ X_i &= \text{คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง} \\ \bar{x} &= \text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \end{aligned}$$

3.1.4.3 ความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ และความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในการ ทดสอบสมมติฐาน

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{S_1^2/n_1 + S_2^2/n_2}}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} t &= \text{ค่าสถิติทดสอบ t} \\ \bar{x}_1 - \bar{x}_2 &= \text{ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ} \\ S_1^2, S_2^2 &= \text{ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ตามลำดับ} \\ n_1, n_2 &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ} \end{aligned}$$

3.1.4.4 การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือสถิติทดสอบ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานกรณีทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม

$$F = \frac{MSB}{MSW}$$

เมื่อ

F = ค่าสถิติทดสอบ F

MSB = ค่าประมาณของความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Mean square between groups)

MSW = ค่าประมาณของความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม (Mean square within groups)

$$MSB = \frac{SSB}{(k-1)}$$

$$MSW = \frac{SSW}{n-k}$$

SSB = ผลรวมของกำลังสองระหว่างกลุ่ม (Sum of square between groups)

SSW = ผลรวมของกำลังสองภายในกลุ่ม (Sum of square within groups)

k = จำนวนกลุ่ม

n = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) เมื่อความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มเท่ากันและใช้วิธีการของดันเนท ที3 (Dunnett's T3) เมื่อความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มต่างกันอย่างน้อย 2 กลุ่ม

3.1.4.5 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลที่เป็นข้อคำถามปลายเปิดนำมาทำการจัดลำดับความสำคัญและจัดหมวดหมู่

3.1.5 ผลการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4
- ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

- ตอนที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ตอนที่ 8 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ

		(n=121)	
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ ของเกษตรกรต้นแบบ		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ			
ชาย		80	66.12
หญิง		41	33.88
2. อายุ			
ไม่เกิน 30 ปี		3	2.48
31-40 ปี		10	8.26
41-50 ปี		35	28.93
51-60 ปี		45	37.19
มากกว่า 61 ปี ขึ้นไป		28	23.14
ต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 81 ปี \bar{X} = 53.70 ปี SD = 9.945			
3. ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา		38	31.40
มัธยมต้น		29	23.97
มัธยมปลาย/ ปวช.		20	16.53
อนุปริญญา/ ปวส.		12	9.92
ปริญญาตรี		22	18.18
4. ท่านมีตำแหน่งทางสังคมด้านใดบ้าง			
เป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน		51	42.15
เป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์/พืช/ประมง		38	31.40
เป็นอาสาสมัคร เช่น อาสาปศุสัตว์/อสม./หมอดินอาสา		20	16.53
ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นเช่น เทศบาล/อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน		12	9.92
5. จำนวนพื้นที่ถือครอง			
ไม่เกิน 10 ไร่		45	37.19
11-20 ไร่		47	38.84
21-30 ไร่		18	14.88
31 ไร่ขึ้นไป		11	9.09
ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 51 ไร่ \bar{X} = 17.01 ไร่ SD = 10.635			

ตารางที่ 1 (ต่อ)

		(n=121)	
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ ของเกษตรกรต้นแบบ		จำนวน	ร้อยละ
6. อาชีพหลักของท่าน			
ทำนา		80	66.12
เลี้ยงสัตว์		24	19.84
ทำสวน		10	8.26
ทำไร่		5	4.13
ค้าขาย		2	1.65
7. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท		41	33.89
10,001-20,000 บาท		47	38.84
20,001-30,000 บาท		17	14.05
30,001-40,000 บาท		3	2.48
มากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป		13	10.74
ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 50,000 บาท \bar{X} = 17,937.19 บาท SD = 10,890.088			
8. รายจ่ายของครอบครัวท่านต่อเดือน			
ไม่เกิน 10,000 บาท		78	64.46
10,001-20,000 บาท		35	28.93
20,001-30,000 บาท		4	3.30
30,001-40,000 บาท		1	0.83
มากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป		3	2.48
ต่ำสุด 1,200 บาท สูงสุด 30,000 บาท \bar{X} = 10,280.99 บาท SD = 6,201.026			

จากตารางที่ 1 พบว่า ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ ผลการศึกษา
ดังนี้

เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.12 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 33.88

อายุ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีอายุเฉลี่ย 53.70 ปี โดยส่วนใหญ่กลุ่มอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.19 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.93 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.14 กลุ่มอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.26 และกลุ่มอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.48 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้นแบบส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.40 รองลงมาคือระดับมัธยมต้น คิดเป็นร้อยละ 23.97 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.18 ระดับมัธยมปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 16.53 และระดับอนุปริญญา/ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 9.92 ตามลำดับ

ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรต้นแบบส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.15 รองลงมาเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์/พืช/ประมง คิดเป็นร้อยละ 31.40 เป็นอาสาสมัคร เช่น อสม./

อาสาปศุสัตว์/หมอดินอาสา คิดเป็นร้อยละ 16.53 และผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นเช่น เทศบาล/อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 9.92 ตามลำดับ

จำนวนพื้นที่ถือครอง พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.01 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ 11-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.84 รองลงมาพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.19 พื้นที่ 21-30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.88 และพื้นที่มากกว่า 31 ไร่ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตามลำดับ

อาชีพหลัก พบว่า เกษตรกรต้นแบบโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือทำนา คิดเป็นร้อยละ 66.12 รองลงมาอาชีพเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 19.84 ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 8.26 ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.13 และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 1.65 ตามลำดับ

รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีรายได้เฉลี่ย 17,937.19 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.84 รองลงมารายได้ ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.89 รายได้ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.05 รายได้มากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.74 และรายได้ 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.48 ตามลำดับ

รายจ่ายของครัวเรือนต่อเดือน พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีรายจ่ายเฉลี่ย 10,280.99 บาท ส่วนใหญ่มีรายจ่ายไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.46 รองลงมารายจ่ายไม่เกิน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.93 รายจ่าย 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.30 รายจ่ายมากกว่า 40,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.48 และรายจ่าย 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.83 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน

(n=121)			
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	4.22	0.55	มากที่สุด
2. ด้านแปลงเรียนรู้	4.24	0.68	มากที่สุด
3. ด้านหลักสูตรการเรียนรู้	4.04	0.62	มาก
4. ด้านฐานเรียนรู้	3.97	0.72	มาก
รวม	4.12	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.12)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ความคิดเห็นระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านแปลงเรียนรู้ (\bar{X} =4.24) รองลงมาคือ ด้านเกษตรกรต้นแบบ (\bar{X} =4.22) ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ (\bar{X} =4.04) และด้านฐานเรียนรู้ (\bar{X} =3.97) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. เกษตรกรต้นแบบ							
1.1 มีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความพร้อมในการ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ เกษตรกรตลอดเวลา	41 (33.88)	71 (58.68)	8 (6.61)	1 (0.83)	-	4.26 (0.61)	มากที่สุด
1.2 เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีผลงานโดดเด่น เป็นที่ ประจักษ์ มีจิตอาสา และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี กับเกษตรกรทั่วไป	38 (31.41)	67 (55.37)	16 (13.22)	-	-	4.18 (0.65)	มาก
2. แปลงเรียนรู้							
2.1 สถานที่จัดตั้งแปลง เรียนรู้เหมาะสม เข้าถึงง่าย	49 (40.50)	51 (42.15)	21 (17.35)	-	-	4.23 (0.73)	มากที่สุด
2.2 สามารถใช้ประโยชน์ใน การสาธิต ฝึกปฏิบัติ ให้กับเกษตรกรใน ชุมชนได้เรียนรู้ได้	49 (40.50)	55 (45.45)	16 (13.22)	1 (0.83)	-	4.26 (0.71)	มากที่สุด
3. หลักสูตรการเรียนรู้							
3.1 จัดแผนการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับความ ต้องการของชุมชน	27 (22.31)	67 (55.37)	26 (21.49)	-	1 (0.83)	3.98 (0.72)	มาก
3.2 หลักสูตรการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (เพิ่มผล ผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพ ผลผลิต)	34 (28.10)	65 (53.72)	21 (17.35)	1 (0.83)	-	4.09 (0.70)	มาก

(n=121)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4. ฐานเรียนรู้							
4.1 ฐานเรียนรู้ครบถ้วนเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรที่สอดคล้องและสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้	34 (28.10)	64 (52.89)	22 (18.18)	-	1 (0.83)	4.07 (0.73)	มาก
4.2 มีองค์ความรู้ครบถ้วนสำหรับให้เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	32 (26.45)	66 (54.54)	22 (18.18)	1 (0.83)	-	4.07 (0.69)	มาก
4.3 มีการจัดทำเอกสารโปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำหรับแจกให้ผู้มาใช้บริการ	32 (26.45)	47 (38.84)	36 (29.75)	2 (1.65)	4 (3.31)	3.86 (0.92)	มาก

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน ผลการศึกษา ดังนี้

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านเกษตรกรต้นแบบ จำนวน 2 ข้อ โดยเห็นว่าเกษตรกรต้นแบบมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตลอดเวลา ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) และเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ มีจิตอาสา และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเกษตรกรทั่วไป ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$)

ด้านแปลงเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านแปลงเรียนรู้ จำนวน 2 ข้อ โดยเห็นว่าแปลงเรียนรู้สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิต ฝึกปฏิบัติให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้ได้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) และสถานที่จัดตั้งแปลงเรียนรู้เหมาะสม เข้าถึงง่าย ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$)

ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 2 ข้อ โดยเห็นว่าหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต) ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และการจัดแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$)

ด้านฐานเรียนรู้ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านฐานเรียนรู้ จำนวน 3 ข้อ โดยเห็นว่าฐานเรียนรู้ครบถ้วนเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรที่สอดคล้องและสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้ และมีองค์ความรู้ครบถ้วนสำหรับให้เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และมีการจัดทำเอกสาร โปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำหรับแจกให้ผู้มาใช้บริการ ($\bar{X} = 3.86$)

จากผลการศึกษา การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านแปลงเรียนรู้ และด้านเกษตรกรต้นแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ และด้านฐานเรียนรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และในด้านฐานการเรียนรู้ การจัดทำเอกสาร โปสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรมีการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรและฐานเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของเกษตรกรและบริบทในพื้นที่ รวมทั้งติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรต้นแบบเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน

(n=121)			
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ปัจจัยภายใน	3.98	0.55	มาก
2. ปัจจัยภายนอก	4.11	0.62	มาก
รวม	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 4 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากเท่ากันทั้ง 2 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านปัจจัยภายนอก ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาเป็นด้านปัจจัยภายใน ($\bar{X} = 3.98$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัย

เอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน

(n=121)

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ปัจจัยภายใน							
1.1 เกษตรกรต้นแบบ เป็น SF และมีความ พร้อมในการถ่ายทอด ความรู้ให้แก่เกษตรกร ตลอดเวลา	38 (31.40)	63 (52.07)	20 (16.53)	-	-	4.15 (0.68)	มาก
1.2 ฐานเรียนรู้ สอดคล้อง กับหลักสูตรและความ ต้องการของเกษตรกร สามารถมาเรียนรู้ได้	21 (17.35)	80 (66.12)	20 (16.53)	-	-	4.01 (0.58)	มาก
1.3 มีการใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัยในการผลิต หรือทำให้ผลผลิต มีประสิทธิภาพ	24 (19.83)	68 (56.20)	28 (23.14)	1 (0.83)	-	3.95 (0.68)	มาก
1.4 การจัดทำ ประชาสัมพันธ์ หรือสื่อ ต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ	26 (21.49)	56 (46.28)	33 (27.27)	4 (3.31)	2 (1.65)	3.83 (0.86)	มาก
2. ปัจจัยภายนอก							
2.1 การมีส่วนร่วมและการ บริหารจัดการ โดยผู้นำศูนย์ฯ และ คณะกรรมการชุมชน	36 (29.75)	63 (52.07)	19 (15.70)	3 (2.48)	-	4.09 (0.74)	มาก
2.2 เครือข่ายด้าน การเกษตร และ หน่วยงานต่างๆ ให้ ความร่วมมือในการ ดำเนินงานของ ศพก.	39 (32.23)	61 (50.41)	20 (16.53)	-	1 (0.83)	4.13 (0.74)	มาก

จากตารางที่ 5 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน ผลการศึกษา ดังนี้

ด้านปัจจัยภายใน พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านปัจจัยภายใน จำนวน 4 ข้อ โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเห็นว่าเกษตรกรต้นแบบ เป็น SF และมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตลอดเวลาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาฐานเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการ ($\bar{X} = 4.01$) มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต หรือทำให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.95$) และการจัดทำประชาสัมพันธ์ หรือสื่อต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับ

ด้านปัจจัยภายนอก พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านปัจจัยภายนอก จำนวน 2 ข้อ โดยรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเห็นว่าเครือข่ายด้านการเกษตร และหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของ ศพก. มากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการ โดยผู้นำศูนย์ฯ และคณะกรรมการชุมชน ($\bar{X} = 4.09$) ตามลำดับ

จากผลการศึกษา ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านปัจจัยภายใน และด้านปัจจัยภายนอก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต หรือทำให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพ และการจัดทำประชาสัมพันธ์ หรือสื่อต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกข้อ ดังนั้น จึงเห็นว่าเกษตรกรต้นแบบยังต้องการรับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิตสินค้า และการจัดทำประชาสัมพันธ์ หรือสื่อต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ยังไม่ทั่วถึง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริม สนับสนุนการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตประจำที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ของเกษตรกรต้นแบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดทำประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ ให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน

(n=121)			
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนา ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4	\bar{X}	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	4.22	0.61	มากที่สุด
2. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	4.20	0.65	มาก
3. ด้านการให้บริการของ ศพก.	4.14	0.73	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	4.10	0.72	มาก
รวม	4.17	0.59	มาก

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมรายด้าน จำนวน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ความคิดเห็นระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านองค์ประกอบของ ศพก ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาด้านเกษตรกรต้นแบบ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการให้บริการของ ศพก. ($\bar{X} = 4.14$) และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ สุพรรณ บุตรด้วง (2560) ศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผลการดำเนินงานของ ศพก. ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการของ ศพก. องค์ประกอบของ ศพก. และการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.12, 4.03, 3.89, และ 3.82 ตามลำดับ)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน

(n=121)							
ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. องค์ประกอบของ ศพก.							
1.1 พัฒนารูขี้นเรียนรู้ให้มีความพร้อมมีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้	51 (42.15)	53 (43.80)	17 (14.05)	-	-	4.28 (0.70)	มากที่สุด
1.2 พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่	37 (30.58)	67 (55.37)	17 (14.05)	-	-	4.17 (0.65)	มาก
2. เกษตรกรต้นแบบ							
2.1 พัฒนาศักยภาพในทุกมิติให้แก่เกษตรกรต้นแบบ	43 (35.54)	58 (47.93)	20 (16.53)	-	-	4.19 (0.70)	มาก
2.2 ศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก	45 (37.19)	57 (47.11)	18 (14.87)	1 (0.83)	-	4.21 (0.72)	มากที่สุด
3. การให้บริการของ ศพก.							
3.1 สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย	43 (35.54)	53 (43.80)	22 (18.18)	2 (1.65)	1 (0.83)	4.12 (0.82)	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (SD)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3.2 มีแผนการให้บริการ ข้อมูลข่าวสาร และ วิชาการอย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเหมาะสม	45 (37.19)	53 (43.80)	22 (18.18)	1 (0.83)	-	4.17 (0.75)	มาก
4. การบริหารจัดการของ ศพก.							
4.1 กำหนดแผนและ เป้าหมายในการ ดำเนินงานให้ชัดเจน	37 (30.58)	61 (50.41)	22 (18.18)	1 (0.83)	-	4.11 (0.72)	มาก
4.2 มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง	44 (36.36)	53 (43.80)	18 (14.88)	4 (3.31)	2 (1.65)	4.10 (0.89)	มาก

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกเป็นรายด้าน ผลการศึกษา ดังนี้

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. จำนวน 2 ข้อ โดยเห็นว่าการพัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีความพร้อมมีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) และพัฒนาหลักสูตรให้ตอบใจത്യชุมชนในพื้นที่ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$)

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านเกษตรกรต้นแบบ จำนวน 2 ข้อ โดยเห็นว่าการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) และพัฒนาศักยภาพในทุกมิติให้แก่เกษตรกรต้นแบบ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านการให้บริการของ ศพก. จำนวน 2 ข้อ ระดับมากทุกข้อ โดยส่วนใหญ่เห็นว่า มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่องและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.17$) และรองลงมาคือการสร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย ($\bar{X} = 4.12$)

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. จำนวน 2 ข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยส่วนใหญ่เห็นว่ากำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.11$) และรองลงมามีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.10$)

จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยรวมแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง การกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน และการสร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกข้อ ดังนั้น จึงเห็นว่าเกษตรกรต้นแบบยังต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ รวมทั้งจัดทำแผนเป้าหมายในการดำเนินงานของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นปัจจุบันผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ เพื่อสร้างการรับรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 5.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้ทดสอบ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของ ศพก.	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	(SD)	\bar{X}	(SD)		
1. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	4.16	0.55	4.34	0.52	-1.78	0.08
2. ด้านแปลงเรียนรู้	4.14	0.17	4.44	0.58	-2.29	0.02*
3. ด้านหลักสูตรการเรียนรู้	4.01	0.64	4.09	0.58	-0.61	0.54
4. ด้านฐานเรียนรู้	3.92	0.65	4.07	0.84	-1.05	0.30
รวม	4.06	0.52	4.23	0.42	-1.85	0.07

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ พบว่า ในด้านแปลงเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 แตกต่างกันในด้านแปลงเรียนรู้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากเพศเป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นตัวตน และคุณลักษณะของตัวบุคคล โดยเพศหญิงเห็นว่าสถานที่จัดตั้ง

แปลงเรียนรู้มีความเหมาะสม เข้าถึงง่าย และสามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิต ฝึกปฏิบัติให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้ได้มากกว่าเพศชาย

ตอนที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

(n=121)						
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของ ศพก.	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	ระหว่างกลุ่ม	39	13.06	0.33	1.16	0.28
	ภายในกลุ่ม	81	22.73	0.29		
	รวม	120				
2. ด้านแปลงเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	39	19.63	0.50	1.13	0.32
	ภายในกลุ่ม	81	35.30	0.45		
	รวม	120				
3. ด้านหลักสูตรการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	39	16.63	0.43	1.17	0.27
	ภายในกลุ่ม	81	28.74	0.36		
	รวม	120				
4. ด้านฐานเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	39	17.52	0.45	0.81	0.77
	ภายในกลุ่ม	81	43.91	0.56		
	รวม	120				
รวม	ระหว่างกลุ่ม	39	11.20	0.29	1.24	0.21
	ภายในกลุ่ม	81	18.31	0.23		
	รวม	120				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา

(n=121)						
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของ ศพก.	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.64	0.41	1.38	0.24
	ภายในกลุ่ม	116	34.31	0.30		
	รวม	120	35.95			
2. ด้านแปลงเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4	0.55	0.14	0.29	0.89
	ภายในกลุ่ม	116	55.15	0.48		
	รวม	120	56.06			
3. ด้านหลักสูตรการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4	0.76	0.19	0.49	0.74
	ภายในกลุ่ม	116	44.83	0.39		
	รวม	120	45.58			
4. ด้านฐานเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4	2.38	0.60	1.17	0.33
	ภายในกลุ่ม	116	59.18	0.51		
	รวม	120	61.56			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	0.56	0.14	0.56	0.69
	ภายในกลุ่ม	116	28.98	0.25		
	รวม	120	29.53			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 6.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้ทดสอบ t-test ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ ของ ศพก.	(n=121)					
	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	(SD)	\bar{X}	(SD)		
1. ด้านปัจจัยภายใน	3.92	0.56	4.11	0.51	-1.83	0.07
2. ด้านปัจจัยภายนอก	4.09	0.66	4.16	0.54	-0.59	0.55
รวม	4.00	0.54	4.13	0.46	-3.12	0.19

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 2 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 6.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนก
ตามอายุ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

(n=121)						
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบ ต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกร ต้นแบบ ของ ศพก.	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านปัจจัยภายใน	ระหว่างกลุ่ม	39	10.44	0.27	0.84	0.72
	ภายในกลุ่ม	81	25.78	0.32		
	รวม	120	36.22			
2. ด้านปัจจัยภายนอก	ระหว่างกลุ่ม	39	15.89	0.41	1.09	0.37
	ภายในกลุ่ม	81	30.35	0.37		
	รวม	120	46.24			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	39	11.15	0.29	1.09	0.36
	ภายในกลุ่ม	81	21.20	0.26		
	รวม	120	32.35			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 12 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบ
ต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกร
ต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 2 ด้าน
ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 6.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
จำแนกตามการศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนก
ตามการศึกษา เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน
โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
0.05 หากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาต้นแบบ
ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ จำแนกตามการศึกษา

(n=121)

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบ ต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกร ต้นแบบ ของ ศพก.	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านปัจจัยภายใน	ระหว่างกลุ่ม	4	1.70	0.42	1.43	0.23
	ภายในกลุ่ม	116	34.52	0.30		
	รวม	120	36.22			
2. ด้านปัจจัยภายนอก	ระหว่างกลุ่ม	4	0.56	0.39	1.01	0.41
	ภายในกลุ่ม	116	44.69	0.39		
	รวม	120	46.24			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	1.22	0.31	1.14	0.34
	ภายในกลุ่ม	116	31.13	0.27		
	รวม	120	32.35			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 13 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบ
ต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา
เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 2 ด้าน
ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 7.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

การเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้ทดสอบ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบ ต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ของ ศพก.	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{x}	(SD)	\bar{x}	(SD)		
	(n=121)					
1. ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	4.17	0.65	4.33	0.51	-1.39	0.17
2. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	4.12	0.67	4.35	0.57	-1.91	0.06
3. ด้านการให้บริการของ ศพก.	4.12	0.76	4.20	0.65	-0.55	0.59
4. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	4.03	0.75	4.24	0.62	-1.56	0.12
รวม	4.11	0.63	4.28	0.48	-1.52	0.13

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 14 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 7.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามอายุ

(n=121)						
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	39	16.09	0.41	1.20	0.24
	ภายในกลุ่ม	81	27.89	0.24		
	รวม	120	43.98			
2. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	ระหว่างกลุ่ม	39	15.77	0.40	0.95	0.56
	ภายในกลุ่ม	81	34.47	0.43		
	รวม	120	50.24			
3. ด้านการให้บริการของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	39	14.57	0.37	0.62	0.95
	ภายในกลุ่ม	81	48.65	0.60		
	รวม	120	63.22			
4. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	39	17.30	0.44	0.81	0.76
	ภายในกลุ่ม	81	44.15	0.55		
	รวม	120	61.46			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	39	10.99	0.28	0.75	0.84
	ภายในกลุ่ม	81	30.59	0.38		
	รวม	120	41.58			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ จำแนกตามอายุ พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 7.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา

การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way Analysis of Variance) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ ดังในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามการศึกษา

(n=121)						
ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
1. ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	4	3.08	0.77	2.19	0.07
	ภายในกลุ่ม	116	40.89	0.35		
	รวม	120	45.98			
2. ด้านเกษตรกรต้นแบบ	ระหว่างกลุ่ม	4	0.93	0.23	0.55	0.70
	ภายในกลุ่ม	116	49.31	0.43		
	รวม	120	50.24			
3. ด้านการให้บริการของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	4	3.27	0.82	1.58	0.18
	ภายในกลุ่ม	116	59.95	0.52		
	รวม	120	63.22			
4. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	ระหว่างกลุ่ม	4	0.98	0.24	0.47	0.76
	ภายในกลุ่ม	116	60.48	0.52		
	รวม	120	61.46			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	1.43	0.36	1.03	0.39
	ภายในกลุ่ม	116	40.15	0.35		
	รวม	120	41.58			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ จำแนกตามการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสดงว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 8 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต้นแบบต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 มีดังนี้

8.1 ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

1) หลักสูตรการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ควรปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ได้

2) ขาดการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรับรู้แก่เกษตรกร

3) ศูนย์ฯ ขาดความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยสำหรับใช้ในการสาธิตกิจกรรม หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สาธิต และส่งเสริมให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยมาใช้ในกิจกรรมของศูนย์ฯ

4) ฐานเรียนรู้เสื่อมสภาพ และชำรุด หน่วยงานภาครัฐควรจัดหางบประมาณสำหรับซ่อมแซม ฐานเรียนรู้ให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

8.2 ด้านเกษตรกรต้นแบบ

1) เกษตรกรต้นแบบ ต้องเข้าร่วมการประชุม อบรม เป็นวิทยากรหลายหน่วยงาน ทำให้ไม่มีเวลาดูแลกิจกรรมการเกษตรภายในแปลงเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

2) เกษตรกรต้นแบบส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ควรมีการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น Smart Farmer และ Young Smart Farmer เพื่อเตรียมพร้อมในการเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์ฯ ต่อไป

8.3 ด้านการให้บริการของ ศพก.

1) สื่อในการถ่ายทอดความรู้กิจกรรมของศูนย์ฯ ไม่มีความหลากหลาย และมีจำนวนน้อย ควรจัดทำสื่อองค์ความรู้ หรือกิจกรรมของศูนย์ฯ เผยแพร่ในแหล่งชุมชน หรือร้านค้าสวัสดิการเพิ่มขึ้น

2) ศูนย์ฯ บางแห่งมีขนาดเล็กรองรับคนได้จำนวนจำกัด อยู่ห่างไกลการคมนาคม และที่จอดรถไม่เพียงพอ ควรจัดทำป้ายบอกทางที่มองเห็นชัดเจน และจัดหาสถานที่จอดรถให้เกษตรกรที่เข้าศึกษาดูงานในพื้นที่ใกล้เคียง

8.4 ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

1) ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล/กิจกรรมของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง เช่น ผ่านเสียงตามสายของชุมชน – หมู่บ้าน และผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

2) ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับ ศพก.หลัก เครือข่าย ศพก. หน่วยงานภาคีเครือข่าย และคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ ควรจัดให้มีการร่วมบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมพัฒนา ศพก.ให้มีความยั่งยืนต่อไป

3.1.6 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 (2) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต้นแบบในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 (3) ศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 และ (4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำนวน 121 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือ สถิติทดสอบ F-Test และเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

3.1.6.1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรต้นแบบมีอายุเฉลี่ย 53.70 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 66.12 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.40 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดยเป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.15 มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 17.01 ไร่ อาชีพหลักคือทำนา คิดเป็นร้อยละ 66.12 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 17,937.19 และมีรายจ่ายต่อเดือนเฉลี่ย 10,280.99 บาท

3.1.6.2 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ในภาพรวมค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.12) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ความคิดเห็นระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านแปลงเรียนรู้ (\bar{X} =4.24) รองลงมาคือ ด้านเกษตรกรต้นแบบ (\bar{X} =4.22) ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ (\bar{X} =4.04) และด้านฐานเรียนรู้ (\bar{X} =3.97) ตามลำดับ

3.1.6.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 พบว่า จำนวน 2 ด้าน ในภาพรวมค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.05) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุดเท่ากันทั้ง 2 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านปัจจัยภายนอก (\bar{X} =4.11) รองลงมาด้านปัจจัยภายใน (\bar{X} =3.98)

3.1.6.4 ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำนวน 4 ด้าน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} =4.17) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ความคิดเห็นระดับมาก จำนวน 3 ด้าน โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. (\bar{X} =4.22) รองลงมาด้านเกษตรกรต้นแบบ (\bar{X} =4.20) ด้านการให้บริการของ ศพก. (\bar{X} =4.14) และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. (\bar{X} =4.10) ตามลำดับ

3.1.6.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในด้านแปลงเรียนรู้ แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.6.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.6.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของความคิดเห็นของเกษตรกรต้นแบบต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรต้นแบบที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.1.7 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้นแบบส่วนใหญ่มีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประจำที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ของเกษตรกรต้นแบบ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ พัฒนาหลักสูตรและฐานเรียนรู้ให้ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของเกษตรกรและบริบทในพื้นที่ รวมทั้งติดตามและให้คำแนะนำแก่เกษตรกรต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

3.2 ส่วนของผลงานที่ผู้ขอรับการประเมินเป็นผู้ปฏิบัติ

ในการดำเนินการเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ขอรับการประเมินมีส่วนของผลงานร้อยละ 80 โดยได้ดำเนินการเฉพาะในส่วนของผู้ขอรับการประเมินปฏิบัติ ดังนี้

3.2.1 วางแผน

วางแผนดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 โดยศึกษาข้อมูลรายละเอียดการดำเนินงานโครงการ และเข้าระบบ e-Operation เพื่อดูข้อมูลภาพรวมของเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 รวมทั้งค้นคว้า ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการศึกษา จากนั้นได้ประสานผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดเพื่อดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ทั้ง 12 จังหวัด

3.2.2 เก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้องผ่านอินเทอร์เน็ต

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้แบบสอบถามกับเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ทั้ง 12 จังหวัด จำนวน 121 คน

3) ดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่าง

4) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่บันทึกคะแนนแต่ละข้อในรูปรหัส หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.2.3 สรุปและรายงาน

หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือสถิติทดสอบ F-Test และการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ โดยได้สรุปผลและรายงานผลนำเสนอแบบตาราง และบรรยายประกอบ

3.3 ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

3.3.1 ผลสำเร็จเชิงปริมาณ

1) ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จากแบบสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 100%

2) ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรต้นแบบในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จากแบบสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 100%

3) ได้ทราบถึงปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จากการแบบสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 100%

4) ได้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 จากการแบบสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 100%

3.3.2 ผลสำเร็จเชิงคุณภาพ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลผลการศึกษาไปใช้เป็นในการขับเคลื่อนในการพัฒนาเพื่อกำหนดแนวทางการสนับสนุนการดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และเกิดความยั่งยืนต่อไป

3.4 การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเกษตรกรสามารถนำข้อมูลผลการศึกษานี้ไปใช้ในการวินิจฉัยที่จะใช้พิจารณาปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และบรรลุเป้าหมายตามโครงการ

3.5 ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

1) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสังกัดพื้นที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 ทั้งสิ้น 12 จังหวัด แต่ละจังหวัดมีบริบทของพื้นที่และวัฒนธรรมที่ต่างกัน จำนวนเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่กระจายในแต่ละอำเภอ กรอบกับผู้ประเมินยังใหม่ในพื้นที่จึงมีความยุ่งยากในขั้นตอนการเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ใช้ระยะเวลาในการรวบรวมแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลนานกว่าแผนที่กำหนดไว้

2) การดำเนินการในขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล จำเป็นต้องนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหลายขั้นตอน ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Max) ค่าต่ำสุด (Min) การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน สถิติการทดสอบค่า t (T-Test Independent) การทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of variance) หรือสถิติทดสอบ F-Test และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์สำหรับแปลผลที่ครอบคลุม ถูกต้อง แม่นยำ และครบถ้วนมากที่สุด

3.6 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

ในขั้นตอนการจัดทำเค้าโครงผลงาน (Concept paper) ผู้ประเมินได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลและผลดำเนินการโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 2 เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ ระดับเขต ให้พิจารณา แต่ในห้วงกลางเดือนธันวาคม 2565 กองการเจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้ผู้ประเมินต้องจัดทำผลงานในพื้นที่ตั้งของตำแหน่งที่ขอประเมินเท่านั้น ผู้ประเมินจึงได้ประสานไปที่สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 และขอเข้าพื้นที่เพื่อขอจัดทำเค้าโครงผลงาน (Concept paper) ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 สำหรับประเมินผลงานในครั้งนี้ ด้วยระยะเวลาที่กรมปศุสัตว์กำหนดให้ผู้ประเมินส่งเอกสารและเค้าโครงผลงาน (Concept paper) ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการฯ ระดับเขต 4 ให้กองการเจ้าหน้าที่ภายในช่วงต้นเดือนมกราคม 2566 ซึ่งคณะกรรมการฯ ระดับเขต 4 ทุกท่านต่างปฏิบัติงานอยู่คนละจังหวัดจึงไม่สะดวกที่จะเข้าประชุมพิจารณาเค้าโครงผลงานให้ผู้ประเมินครบทุกท่าน ดังนั้น คณะกรรมการฯ ระดับเขต จึงได้จัดประชุมผ่านระบบ ZOOM เพื่อพิจารณาเค้าโครงผลงานทำให้ผู้ประเมินสามารถแก้ไข และปรับปรุงเค้าโครงผลงานให้แล้วเสร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนด

บทที่ 4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเกษตรกรสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ หรือโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

4.1 ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน

1) หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม และให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเกษตรกรต้นแบบศูนย์ ศพก. เช่น ประชุมวางแผนร่วมกับเกษตรกรต้นแบบเพื่อให้การทำงานมีทิศทางและมีเป้าหมายของการพัฒนา รวมถึงการสนับสนุนตรงตามความต้องการสามารถไปพัฒนาเกษตรกรได้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2) สร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการศูนย์ ศพก. โดยควรมีการคัดเลือกคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตร สร้างความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. ให้มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสามารถจัดทำแผนการดำเนินงานและขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายเกษตรกรให้มีความเชื่อมโยงการทำงานให้สามารถดูแลและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ ในพื้นที่เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านการผลิตและการตลาด รวมถึงช่วยสร้างอำนาจในการต่อรอง การซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

3) ยกกระดับศูนย์ ศพก. สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อต่อยอดการเรียนรู้ด้านการเกษตร วิธีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่ที่มีทรัพยากรเหมาะสม เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรต้นแบบและชุมชน

4.2 ด้านแนวทางการพัฒนา ศพก.

1) หน่วยงานภาครัฐควรมีการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและบริบทของพื้นที่

2) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุง ฐานเรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ให้มีสภาพพร้อมใช้งาน รวมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยมาใช้ในกิจกรรมของศูนย์ฯ

3) หน่วยงานภาครัฐควรมีการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น Smart Farmer และ Young Smart Farmer เพื่อเตรียมพร้อมในการเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์ ศพก. เพื่อทดแทนเกษตรกรต้นแบบในปัจจุบันที่ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้สูงอายุ

4) หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำสื่อความรู้ หรือกิจกรรมของ ศพก. เพื่อเผยแพร่ความรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่/ผู้สนใจทราบ จัดทำป้ายบอกทาง ศพก. ทุกแห่งในพื้นที่รับผิดชอบ พร้อมเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกษตรกร/ผู้สนใจที่เข้าศึกษาดูงาน

5) หน่วยงานภาครัฐควรมีการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคีเครือข่าย ศพก.หลัก เครือข่าย ศพก. และคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อร่วมพัฒนา ศพก.ให้มีความยั่งยืนต่อไป

4.3 ด้านบุคลากร

1) เจ้าหน้าที่ควรมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการดำเนินนโยบาย/แผนงานโครงการ และความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรได้อย่างถูกต้อง โดยมีกระบวนการถ่ายทอดเริ่มจากคณะกรรมการกลุ่มก่อน เพื่อช่วยทำความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ ซึ่งจะทำให้การถ่ายทอดมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมและบูรณาการแผนดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม และกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้เกษตรกรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ ศพก. ร่วมวิเคราะห์ศักยภาพ และกำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ศพก. เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และตลอดจนร่วมประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของศูนย์ ศพก. เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องในระยะยาวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3) เจ้าหน้าที่ควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้การดำเนินการของศูนย์ ศพก. มีความยั่งยืน และสอดคล้องความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

4.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร(ศพก.) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4 ต่อไป

2) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามโดยให้เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้ฯ เป็นผู้ประเมินตนเอง จึงควรมีการใช้ข้อมูลที่มาจากการประเมินผลของคณะกรรมการประเมินผลหรือผลของการสอบวัดความรู้ เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล

3) ควรศึกษองค์ความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรที่มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และพัฒนาเกษตรกรต่อไป

4) ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ และศูนย์ฯ เครือข่ายเพื่อเกิดความยั่งยืน

5) ควรมีการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4 เป็นประจำทุกปี

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางนารินทร์ ภูฎา ทรงคง)

ผู้ขอประเมิน

...../...../.....

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นของผู้ขอรับการประเมินเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	สัดส่วนผลงาน	ลายมือชื่อ
นางนารีนันท์ภา ตรึงคง	80	
นางภรภัทร์ ลวดเหลา	20	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางสุกัญญา วิเชียรกร)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์และสารสนเทศการปศุสัตว์

...../...../.....

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

ลงชื่อ.....

(นายวีระสันติ ประทุมพล)

ตำแหน่ง ปศุสัตว์เขต 4

...../...../.....

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

บรรณานุกรม

- กรมปศุสัตว์. 2564. **คู่มือการปฏิบัติงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).** กองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์, กรมปศุสัตว์.
- กรมพัฒนาที่ดิน 2561. **ประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).** กลุ่มติดตามและประเมินผล กองแผนงาน, กรมพัฒนาที่ดิน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556. **คู่มือการพัฒนาองค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.servicelink.doae.go.th/webpage/book_%2024%20guide/02.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556. **คู่มือของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.servicelink.doae.go.th/webpage/book_%2024%20guide/03.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2562. **คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.** กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565. **คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.** กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2557. **คู่มือการบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม.** กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2559. **คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก).** กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กิตติมา แซ่จิว พลสรายุ สราญรมย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน 2560. **การมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดปทุมธานี.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตรและสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- จุฬารัตน์ โสตะ. 2543. **แนวคิด ทฤษฎี และกลยุทธ์การพัฒนาสุขภาพ.** ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ขอนแก่น.
- จินดา ขลิบทอง และ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. 2555. **ผู้นำในการส่งเสริมการเกษตร.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชรินทร์ยา ป้อมไย. 2554. **บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงจิตวิทยาและความผูกพันในงาน กรณีศึกษาวิศวกรในบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูเกียรติ รักซ้อน. 2532. **หลักการส่งเสริมการเกษตร.** ในชัชรี นฤทุม (บรรณาธิการ), หลักการส่งเสริมการเกษตรทั่วไป. นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน.
- ณิชภัทร ดุลยกุล. 2564. **แนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดนราธิวาส.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนากุมิสังคมอย่างยั่งยืน) มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล. 2543. **Competency – Based Human Resources Management.** กรุงเทพฯ : HR Magazine.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- চারুকর্তী কংকাস্বস্তী. 2548. **เริ่มต้นอย่างไร ... เมื่อจะนำ COMPETENCY มาใช้ในองค์กร.**
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2547. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.**
กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา สุวรรณล้อม. 2559. **การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร**
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2544. **แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร.**
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. 2547. **การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร.** สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- ปรัชญา เวสารัชช. 2528. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท.**
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันไทยคดีศึกษา.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543 . **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา .** กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ ออบอ่อน, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์, และชลกาญจน์
ฮาชันนารี. 2546. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. 2549. **การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่**
ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย . กรุงเทพมหานคร. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2551. **แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
นนทบุรี.
- ภควัด บุญห่อ 2559. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน.** วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัครวรรณ ปิ่นแก้ว. 2548. **ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานในเชิงจิตวิทยา**
ความรู้สึกรู้สึกคุณค่าในตนเองและผลการปฏิบัติงาน โดยมีบุคลิกภาพแบบเชื่อในปัจจัย
ควบคุมภายในเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานใน
เชิงจิตวิทยากับผลการปฏิบัติงาน. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะศิลปศาสตร์.
- ภูธีร์จันทร์ ชันสัมฤทธิ์. 2562. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการ**
ดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดอุทัยธานี.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา : [https://opac01.stou.ac.th/multim/thesis/2562/162035/
fulltext_162035.pdf](https://opac01.stou.ac.th/multim/thesis/2562/162035/fulltext_162035.pdf). สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.
- มณฑล จันทร์แจ่มใส. 2551. **ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษา :**
เกาะมุก จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
- มานิตย์ นวลละออ. 2544. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.** คณะสังคมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทย
อนุเคราะห์ไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2555. พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์
- วรรณ วลัยวานิช. 2549. ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยั่งยืน.
กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. 2550. เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2552. “ไฟกับระบบนิเวศ” ในการเปิดพรมแดนแก้ไขปัญหามอกควัน.
เชียงใหม่ : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.
- สุพรรณ บุตรด้วง 2560. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- สุรีย์ จันทร์มาลี. 2541. การมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชนเขตเมือง ในการเผยแพร่ความรู้โรคเอดส์.
เอกสารสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สูตร Taro Yamane สำหรับคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://greedisgoods.com/taro-yamane/>
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2541. การกระจายอำนาจทางการศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานปศุสัตว์เขต 4. 2565. ผลดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์. สำนักงานปศุสัตว์เขต 4, กรมปศุสัตว์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2553. คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : บริษัทประชุมช่างจำกัด.
- อรทัย กักพล. 2546. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. มูลนิธิปริญญาโทสำหรับนักบริการรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อคิน รพีพัฒน์. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษานโยบาย
สาธารณสุข.
- อนิรุทธิ์ ตูลสุข. 2552. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงโครงสร้าง
การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงจิตวิทยาและความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา
ร้านอาหารญี่ปุ่นในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิญา กังสนารักษ์. 2544. รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับ
คณะของสถาบันการอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานนท์ ศักดิ์วีระชัย. 2547. แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. 2552. Competency development roadmap (CDR). กรุงเทพมหานคร
: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- อุกฤษณ์ กาญจนเกตุ. 2543. การใช้ Competency ในการบริหารงานบุคคล. วารสารบริหาร 21
(ตุลาคม-ธันวาคม: 11-18.)
- McClelland, D. C. 1975. A Competency model for human resource management
specialists to be used in the delivery of the human resource management
cycle. Boston : Mcbe.

ภาคผนวก

--	--	--

แบบสอบถามเกษตรกรต้นแบบ
เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

ผู้ศึกษาขอรับรองว่าข้อมูลของท่านจะถูกนำไปใช้ในภาพรวมเท่านั้น
 (แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ด้าน รวม 4 หน้า)

ด้านที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรต้นแบบ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อ และเติมข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมต้น มัธยมปลาย/ ปวช.
 อนุปริญญา/ ปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

4. ท่านมีตำแหน่งทางสังคมด้านใดบ้าง

ผู้นำกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์/พืช/ประมง
 ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นเช่น เทศบาล/อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
 เป็นอาสาสมัคร เช่น อาสาปศุสัตว์/อสม./หมอดินอาสา
 เป็นเกษตรกร/ลูกบ้าน

5. จำนวนพื้นที่ถือครอง.....ไร่

6. อาชีพหลักของท่าน.....(เช่น ทำนา/ทำไร่/ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย
 รับจ้างทั่วไป เป็นต้น)

7. รายได้ของครอบครัวท่านต่อเดือน.....บาท

8. รายจ่ายของครอบครัวท่านต่อเดือน.....บาท

ด้านที่ 2 การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์
ในพื้นที่เขต 4

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

5 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
เกษตรกรต้นแบบ					
1) มีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตลอดเวลา					
2) เป็นที่ยอมรับของชุมชน มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ และมีจิตอาสา และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเกษตรกรทั่วไป					
แปลงเรียนรู้					
1) สถานที่จัดตั้งแปลงเรียนรู้เหมาะสม เข้าถึงง่าย					
2) สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิต ฝึกปฏิบัติให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้ได้					
หลักสูตรการเรียนรู้					
1) จัดแผนการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
2) หลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (เพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิต)					
ฐานเรียนรู้					
1) ฐานเรียนรู้ครบถ้วนเป็นจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรที่สอดคล้องและสนับสนุนหลักสูตรการเรียนรู้					
2) มีองค์ความรู้ครบถ้วนสำหรับให้เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
3) มีการจัดทำเอกสาร โบสเตอร์ สื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สำหรับแจกให้ผู้มาใช้บริการ					

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ

การผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

5 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
3 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
1 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ในพื้นที่เขต 4	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ปัจจัยภายใน					
1) เกษตรกรต้นแบบเป็น SF และมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรตลอดเวลา					
2) ฐานเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของเกษตรกร สามารถมาเรียนรู้ได้ตลอดเวลา					
3) มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต หรือทำให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพ					
4) การจัดทำประชาสัมพันธ์ หรือสื่อต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้ เช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ฯ					
ปัจจัยภายนอก					
1) การมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการ โดยผู้นำศูนย์และคณะกรรมการชุมชน					
2) เครือข่ายด้านการเกษตร และหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของ ศพก.					

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านเห็นว่าตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เพียงช่องเดียว

5	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
3	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
1	คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ประเด็นแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านปศุสัตว์ ในพื้นที่เขต 4	ระดับความความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
1.องค์ประกอบของ ศพก.					
1.1 พัฒนารฐานเรียนรู้ให้มีความพร้อมมีตัวอย่างจริงในการเข้ามา เรียนรู้					
1.2 พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่					
2.เกษตรกรต้นแบบ					
2.1 พัฒนาศักยภาพในทุกมิติให้แก่เกษตรกรต้นแบบ					
2.2 ศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายใน และภายนอก					
3. การให้บริการของ ศพก.					
3.1 สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย					
3.2 มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ อย่างถูกต้อง ต่อเนื่อง และเหมาะสม					
4.การบริหารจัดการของ ศพก.					
4.1 กำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน					
4.2 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง					

ด้านที่ 4 ปัญหา/อุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

****ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม****